

KÜLMISSZIÓ.

Evangélikus hittérítési folyóirat.

Megjelenik minden negyedévben egyszer.

Felelős szerkesztő és kiadó:

SCHOLTZ ÖDÖN evang. lelkész.

Ágfalva (Sopronmegye)

kihez a lap szellemi és anyagi részét illető összes közlemények küldendők.

III. évfolyam. Ágfalva, 1898. április hó. 1. szám.

SOPRON.

Litfass utódja Röttig Gusztáv kő-, fény- és könyvnyomdája.

1898.

Der

Friedensbote.

Sirchliches Volksblatt.

für evangelische Gemeinden sugsburgischen Bekenntnisses in Ungarn.

Manuscripte

sind an der

Redaction: Pfarrer **C. G. Schmidt,**

Kreuzburg, Stettenbahn 23, zu richten.

Bezugsgebühr für ein Exemplar

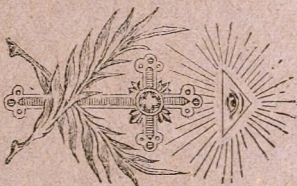
jährlich

fl. 1.—

halbjährlich

„ —.50.

Erscheint jeden zweiten Sonntag.

Geldsendungen und Remissionen

sind an der

Veranageber: Pfarrer **Edmund Scholtz,**

Magborf (bei Dobenburg), zu richten.

Anzeigen

angenehmsten Inhaltes werden billigt berechnet.

Pünköstkor új félév kezdődik, melyre 50 krral új előfizetést nyitunk. A „Friedensbote“, kizárólag a lutheránus egyház szolgálatában áll, ezen egyház érdekeit és tanát ismerteti és védi, a meggyőződés teljes melegével és határozottságával, — miért is terjesztése a németnyelvű hivek között s a diaszporában, elsőrendű egyházi érdek. Aki a „Friedensbote“-t még nem ismeri, az kérjen levelezőlapon mutatványszámot.

Ágfalva, (Sopronmegye).

Scholtz Ödön,

a „Der Friedensbote“ című lap kiadója.

KÜLMISSZIÓ.

Evangélikus hittérítési folyóirat.

Megjelenik minden negyedévben egyszer.

Felelős szerkesztő és kiadó:

Scholtz Ödön evangélikus lelkész,

Ágfalva (Sopronmegye),

kihez a lap szellemi és anyagi részét illető összes közlemények küldendők.

Előfizetési ár egész évre 1 korona.

Egyes szám ára 15 kr.

Hirdetések egyezség szerint számíttatnak.

És arczzal leborúlnak Ő előtte minden Királyok; minden Pogánynépek
szolgálnak Néki. 72. zsoltár II. vers.

Előszó.

Szeberényi Lajos békés-csabai lelkész szivességéből, másfél évig jelent meg a »Külmisszió« az »Evangélikus Egyházi Szemle«*) melléklete gyanánt. Célunk volt, hogy a protestáns külföld hittérítési tevékenységének behatóbb ismertetése által itthon is érdeklődést keltsünk ezen nálunk mindeddig elhanyagolt és csaknem ismeretlen egyházi munka és kötelesség iránt. Az »E. E. Sz.« határozott egyházas iránya időközben, hála Istennek! annyira hódított, hogy a szerkesztő csak a főlap terjedelmének bővítése mellett közölhette a munkatársak összes dolgozatait, — a főlap terjedelmének bővítése pedig, anyagi okokból csak a melléklet feláldozásával volt elérhető. Így tehát a »Külmisszió« mint melléklet megszűnt s újév óta arra akartunk szoritkozni, hogy a hittérítés ügyének az »Ev. Egyh. Szemlében« bővebb rovatot szentelünk.

Ez volt emberi tervünk, — de Isten másképp végzett. Hogy a megkezdett munkát áldása kísérte, kitünt abból, hogy számosan sajnálkozásukat fejezték ki a »Külmisszió« megszűnte felett s kértek, hogy a lapot, ha lehet önállóan ismét indítsam meg, nehogy a fejlődésnek indult missziói érdeklődés, kellő ápolás hijján ismét

*)Megrendelhető Békés-Csabán. Előfizetési ára egész évre 2 frt.

elsorvadjon. Sőt anynyira ment egyesek buzgósága, hogy anyagi és szellemi támogatásukat is felajánlották az ügy érdekében.

Lehetetlen volt mindebben *Isten akarátát* észre nem vennem s így az Ő parancsára ismét kiadom a »*Külmissziót*«, még pedig mint önálló, évnegyedes folyóiratot. S midőn most lapomat minden lelkészi hivatalnak megküldöm, remélem, hogy hatása általánosabb lesz, mivel a »*Külmissziót*«, mely kizárólag Isten országa terjesztésének ügyét szolgálja, az is olvashatja, a ki a főlapra akár theológiai, akár másnemű nézeteltérés miatt elő nem fizetett.

De, — szinte hallani vélem az ellenvetést, — mire való nálunk Magyarországon a külmisszió? Fejtsünk ki előbb belmissziói tevékenységet; hisz ezen a téren is elég mulasztás terheli lelkiösméretünket!

Nem szándékozom most részletesen kifejteni, hogy a kettő ki nem zárja, hanem inkább kölcsönösen fedi egymást; hogy ahol az egyik hiányzik, *ott* hiányzik a másik is; hogy mindegy akár-melyikkel kezdjük, az életre kelti majd emezt is stb. stb. Egszerűen utalok az Ur missziói parancsára: Máté 28, 19—20. és Márk 16, 15—16. *s állítom, hogy aki ezen missziói parancs teljesítése elől bármi okból kitér, csak saját kishitűségéről ad ijesztő bizonyosságot; mert aki Krisztus Evangéliomának egyedül üdvözítő erejéről meg van győződve, azt keresztény lelkiösmérete sarkalja, hogy ezen üdvözítő erővel másokat is, az egész világot megajándékozza.*

De ha most mindettől eltekintve, azt is csak mellékesen említjük, hogy egy erős missziói mozgalom, itthon is mennyire élesz-tené az elhidegült szivekben a Krisztus iránti szeretetet s az Evangélium üdvözítő erejében való hitet: csupán az az egy ok, hogy a protestáns külföld külmissziói tevékenységéről minél hívebb képet és minél teljesebb ismeretet nyerjünk, mely ismeretet aztán az igehirdetés, vallástanítás és lelkipásztorkodás alkalmával értékesíthetjük, — már ez az egyetlen és legkisebb ok is indokolja egy hittérítési folyóirat megindítását és fentartását.

S a »*Külmisszió*«, különös tekintettel sajátos hazai viszonyainkra, első sorban ezt akarja. Hozni fog a hittérítésre vonatkozó elméleti és gyakorlati irányú czikkeket, közöl a különböző misszióegyesületek működési teréről, eszközeiről s eredményéről ismertetéseket s felemlíti mindazt, ami a misszió terén új, érdekes és reánk serkentő hatású lehet. A lap tartalmának változatosságát és érdekességét nagyszámú külföldi összeköttetéseink is biztosítják.

De hogy az általánosságokban el ne vesszünk, s különösen mivel legszentebb meggyőződésünk, hogy *egyházunk*, mint *az igaz keresztény egyház*, első sorban a saját terjesztése érdekében kifejtett misszióért köteles érdeklődni, imádkozni és áldozni; azért a »*Külmisszió*« leginkább a lutheránus misszió-egyletek s ezek között is kiváltképen a *lipcsei ev. luth. misszió-egylet* érdekében fog működni. A dunáninneri kerület már kimondta, hogy ezen egylethez csatlakozik, adományait ennek juttatja, — a »*Külmisszió*« arra törekszik, hogy a többi kerületek is mielőbb hasonló határozatokat hozzanak s hogy ezek alapján egyetemes egyházunk, addig is, míg majdan önálló magyar lutheránus misszió-egylet alakul, *a velünk közös hitvallási alapon* (a meg nem változtatott ágostai hitvallás alapján) *álló lipcsei ev. luth. misszió-egylettel* lépjen szerves viszonyba, úgy amint azt Oroszország, Dánia, Svéd- és Franciaország, Ausztria, Amerika sőt mondhatjuk, kisebb nagyobb mértékben az egész földkerekség lutheránusai tették és teszik.

Ezenkívül figyelemmel kíséri a »*Külmisszió*« a hittérítésre vonatkozó vagy azzal rokonságban álló hazai mozgalmakat is s mindenről megbízható tudósításokat közöl, miért is tisztelettel kérem az összes Kartársak és misszióbarátok szives szellemi közreműködését.

Ezekben adtam röviden a »*Külmisszió*« keletkezésének okát s a lap célját, tehát a programot. Én meghozom az áldozatot, kérem a Testvéreket, s az ügy barátait viszonozzák azt azzal is, hogy a lapra előfizetnek s azt terjesztik. Az árt oly minimális összegre szabtam (egész évre 50 kr.), hogy csaknem *mindenki* előfizetése szükséges, hogy csak a költség is megtérüljön. Ha a lap idővel hasznot is hozna, azt a lipcsei misszió-egylet javára fogom fordítani; — ha veszteséggel jár a vállalat, azt Krisztus néhány barátjával közösen viselem. De aki vagy nem akar, vagy nem képes előfizetni a lapra, az se küldje vissza a »*Külmissziót*«, hanem fizesse meg azzal, hogy tegyen gyülekezetében vagy ahol alkalma nyílik valamit, a missziószeretet ébresztése és fejlesztése érdekében!

Isten áldása kísérje az Ő országa szeretetéből folyó ezen újabb vállalatot is!

Ágfalva.

Scholtz Ödön.

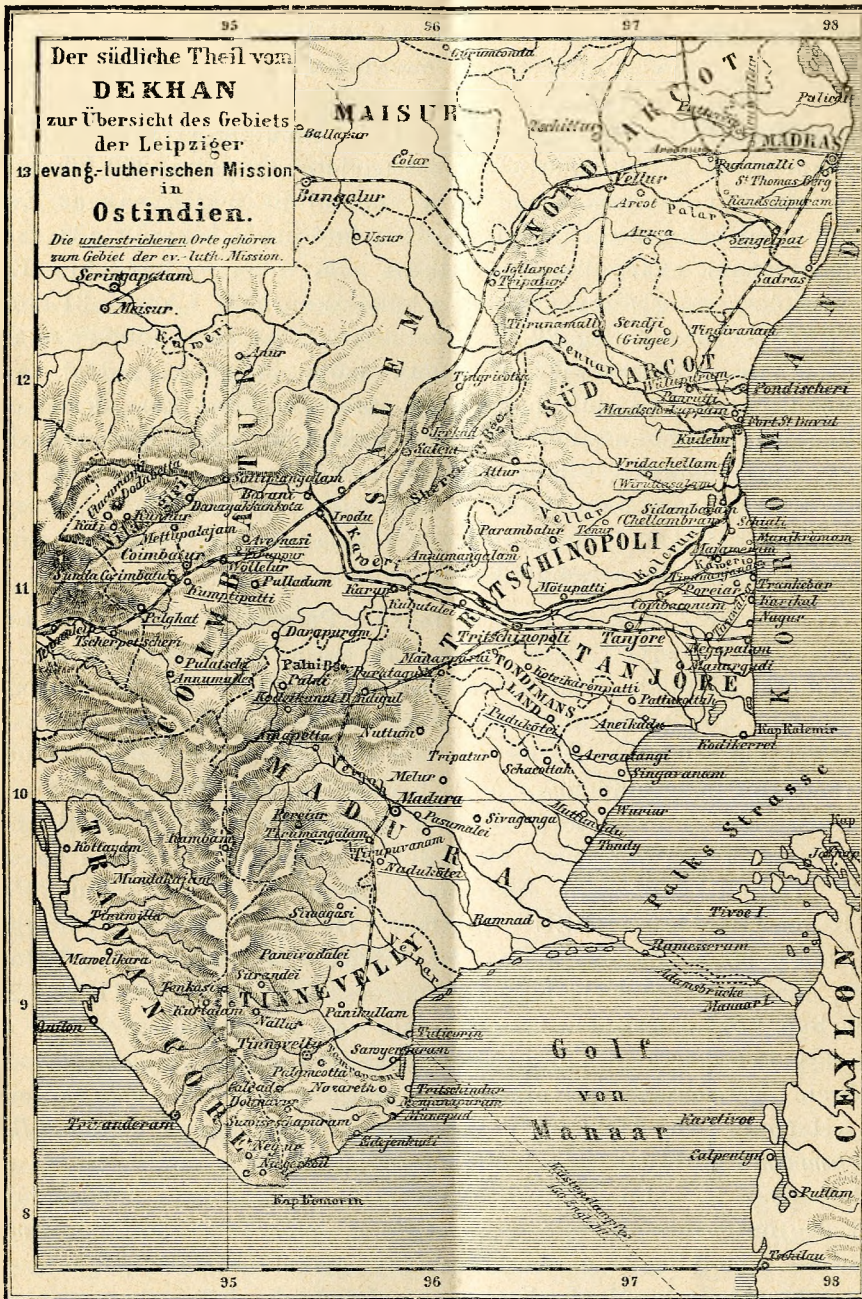
A lipcsei ev. luth. misszió-egyesület munkamezeje Keletindiában.

(A misszióterület térképével.)

A lipcsei ev. luth. misszió-egyesület jelenleg 3 helyen végez hittérítési munkát u. m. Keletindiában a tamul nép között és Keletafrikában a vakamba és vadzsagga nép körében. A két utóbbi munkatér újabb keletű, hol a társulat még csak a kezdet kezdetén van; a kelet-indiai misszió azonban már régi és áldásteljes. Azért először ezzel ismertetem meg a „Külmisszió“ olvasóit. *Handmann R.* lipcsei misszió-esperes, ki két év előtt több magyarországi németnyelvű luth. gyülekezetet meglátogatott, rendelkezésemre bocsátotta a szükséges adatokat, sőt az egyesület keletindiai munkamezejének térképét is, — kérem az olvasókat, vegyenek részt ezen, bár németnyelvű de hü és megbízható térkép nyomán egy keletindiai utazáson.

Tamulország, melyet képünk ábrázol s melyben körülbelül 15 millió ember lakik, száz év óta angol fennhatóság alatt áll. A tamul népet mély kedély, kitartó szorgalom és zengzetes nyelv jellemzi; azonkívül ősi kultúrával bír. Az ország legnagyobb része művelés alatt áll s különösen ott, hol elég a víz s mesterséges tavak és csatornák vannak, oly termékeny, hogy például a *Kaveri* folyó vidékét (a tamulok Nilusa) „Délindia rizsmagtárának“ nevezik. Az országban mindenütt jó utak vannak, vasut, posta és távirddával bőven el van látva s a hittérítők minden irányban szabadon működhetnek.

A lipcsei misszió 57 év előtt lépett itt működésbe s munkáját a tengerparton fekvő **Trankebár** városában kezdte, a miért mi is itt kezdjük meg vándorlásunkat. Trankebár egyáltalán a legelső misszió-állomás volt Keletindiában s még a *dánok* alapították. — 1706 júl. 9-én kötött itt ki a két első dán lutheránus hittérítő, *Ziegenbalg* és *Plütschau* s 12 év múlva az első már egy szép templomot épített, melynek a „Jeruzsálem templom“ nevet adta. Trankebár ekkor hatalmas dán kikötő volt. Azóta a dánok hatalma romba dőlt s misszió-állomásukat 1847 jún. 28-án a lipcsei ev. luth. misszió-egyesület vette át, mely egyesület, *Kordesz* hittérítő személyében már előbb, 1840 márcz. 20-án egy segédet küldött *Kundsen* dán lelkész mellé. *Kordesz* volt tehát a lipcsei ev. luth. misszió-egyesület első keletindiai misszionáriusa 57 év előtt. Azóta, mint már említettük, a dánok hatalma s híres várak a „Dansborg“ romba dőlt, de a luth. misszió óriási haladást tett, s a város azóta valóságos luth. misszióvárossá fejlődött. A szép „Jeruzsálem templom“-mal szemben, valóságos pálmaligetben fekszik a *szeniorátus* épülete, melyben *Pamperrien* jelenlegi szénior lakik, s hol a misszió vezetésével megbízott 5 tagú egyháztanács, minden 8-ik napon üléseit tartja. Ennek szomszédságában áll a *könyvnyomda*, hol a misszionáriusok fegyvereit, a tanulnyelvre fordított Bibliát, az énekeskönyvet és agendát, a tan,

A lipcsei misszió működési terének térképe Keletindiában.
(Az aláhuzott helyek az egylet misszió-állomásait mutatják.)

templomi és aszketikus könyveket, számos traktátumot s az „Arunódaja“ című tanulmányi lapot nyomtatják. A legfontosabb épület azonban a *Gehring* misszionárius atya vezetése alatt álló *lelkész és tanítóképezde*, mely a misszió katonai intézetének nevezhető, hol a bensülött csapatokat képezik ki a nagy szellemi küzdelemhez. Hogyan is tudná az a 32 hittérítő a 616 helységben elszórt 16,036 tanulókeresztényt gondozni, 167 templom- és kápolnában az istentiszteletet végezni, 200 iskolában 6215 gyermeket tanítani s ami fő, a sok millió pogánynak az Evangéliumot prédikálni, ha a többnyire ezen intézetből kikerült 438 tanulmányi, katecheta, evangelista és lelkész nem volna segítségökre. Ezen nagy segítőcsapat gyöngyét képezi a lelkészképzőből kikerült 31 tanulmányi lelkész, kik közül jelenleg 22 áll hivatalban. S ha ezen hóféhér talárba öltözött fekete lelkészek ajkáról halljuk Isten igéjét az „édes“ tanulmányi nyelven hirdetni, ha látjuk, hogy mily önfeláldozással keresik fel ezen esetleg magasabb kasztból származó lelkészek, pária hitsorsosait szegény kunyhójukban, s mily bátran vallják a megfeszített és feltámadott Krisztusban való hitüket akkor is, ha a fanatizált pogányok bottal, kövekkel támadnak rájuk: akkor belátjuk, hogy ezen bensülött lelkészek nyugszik a tanulmányi jövője.

Trankebártól csak 20 percre fekszik **Póreiar** a hajdani dán terület legnagyobb városa. Amint lakosainak száma több mint kétszer oly nagy mint a várfalak által bekerített Trankebáré, úgy a *Beisenherz* misszionárius gondozása alatt álló keresztények száma is kétszerese a trankebári 563 léleknek. Ez ugyan nem sok 200 évi misszionálás után, de érthető, ha meggondoljuk, hogy a dán kolónia megszűnt s a rákövetkező éhínség és háború idején a keresztények javarésze kivándorolt az angol fennhatóság más városaiba s hogy a pogányok a sokszor hallott prédikálás dacára épen úgy elfásultak az Evangélium iránt, mint Kapernaum lakói JÉZUS idejében. De épen azért könyörögjünk értök, hogy Isten mielőbb nyissa fel szívök ajtaját az igazság befogadására, nehogy városuk is Kapernaum sorsára jusson (Máté 11. 23—24.). Póreiarban középiskolája s leányiskolája van az egyesületnek; itt alapított egy kegyes tanulmányi lutheránus özvegy asszony, *Arpudammal* saját költségén egy menhelyet utasok és szegény keresztények számára (a la „Herberge zur Heimath“) — s itt emelkedik égnek a szép „*Bethlehem templom*“ karcsú tornya, szép harangjaival, mely templomban, mint Trankebárban is, számos hittérítő holtteste várakozik a feltámadásra. De a legfontosabb intézet az *ipariskola*, melynek élén *Zitzschmann* testvér áll s melyben a barna keresztény inasok asztalos-, lakatos- és takácsmesterséget tanulnak. Ezeket, ha felnőnek első sorban a misszió alkalmazza, de nem egy önálló mesterember is került már ki ezen iskolából, ki aztán díszére és örömére vált a tanulmányi luth. egyháznak s a póreiai intézetnek.

Ha most ind szokás szerint ökrös szekéren északnak indulunk Madrasz felé, úgy 4 óra alatt a tengerparton fekvő **Manikramam** misszió-

állomásra érünk, melyhez 9 falu tartozik, összesen 487 lélekkel. Ezen állomást *Sámuel B.* benszülött lelkész gondozza, ki arról nevezetes, hogy ő az első pappá szentelt pária. És Sámuel ugyancsak megfelel a belé helyezett bizalomnak. Nemcsak hogy hiveit férfiasan megvédelmezi a kereszténység ellen ellenséges indulatú pogány földbirtokosok zaklatásaival szemben, hanem buzgó hittérítési tevékenységet is fejt ki. Így pld. 1896-ban 59 pogányt vett fel a szent keresztség által gyülekezetébe

Manikramamból 2—3 órára északnyugat felé fekszik **Siali** egy 5000 lakossal bíró kis város, hol 1871-től 1896-ig a most már nyugalomba vonult *Pákiam* benszülött lelkész működött. Siali Pákiam buzgó munkássága következtében kis kezdetből a misszió egyik legnagyobb állomásává fejlődött. Daczára annak, hogy *Manelmödü* 4 kápolnával s 341 lélekkel *Dévazagájam K.* benszülött lelkész gondozása alatt már 1882-ben önállósított, Siali 1896. végén mégis 1113 lelket számlált, kik 40 helységben szétszórva laknak. A városban mindenekelőtt a gyönyörű Ziegenbalg-jubileumi templom vonja magára figyelmünket, azután pedig az 1896-ban épült *központi iskolát* szemléljük meg, mely az egyesület legnagyobb és legfőbb tanintézete Keletindiában s melynek felépítésénél az angol kormány is tetemes összeggel segítézte a lipcsei missziót. Az intézet igazgatója *Sandegren* misszionárius. A régi templomot a központi iskolával összefüggő internátussá alakították át, melyben jelenleg 77 benlakó van. Mindebből látszik, mily nagy súlyt helyez az egyesület arra, hogy ezen a vasút mellett fekvő jómódu város a felsőbb evang. oktatás központjává legyen. A kezdet nehéz volt! A pogányok, kik gyermekeiket a keresztény befolyástól s még inkább az iskolát látogató keresztény páriákkal való érintkezéstől féltették, — rivális iskolát nyitottak. De mivel különösen a felsőbb osztályokba elég benszülött keresztény tanuló jelentkezett, a tanítás nem akadt meg s lassanként a józanabb pogány szülők is hozzánk kezdik küldeni gyermekeiket úgy, hogy a rivális pogány iskola nem sokáig fogja magát tarthatni. Ezen reménnyel szívünkben búcsút veszünk Sialitól s vasuton folytatjuk utunkat észak felé.

Gyorsvonattal félóra alatt **Sidambaramba** érünk. Sidambaram híres ind búcsújáró hely, hol az ind főisten *Siva* tiszteletére óriási templomot építettek a pogányok. Ezer meg ezer zarándok keresi fel évenként ezen templomot, melynek renoválására egy gazdag ind kereskedő csak nemrég 1 millió rúpiát (1.200.000 frt.) adományozott, — s mihelyt a zarándokok messziről megpillantják a templom magas tornyaít, imádkozva az ég felé emelik kezöket, mert egy régi ind monda szerint a templom *látása* is elég az üdvözüléshez. Sidambaramban nagy pogány iskola is van, melyben nyíltan a kereszténység ellenségeivé nevelik a gyermekeket, a nagy sokaság által látogatott bálványünnepeken pedig a kereszténység ellen izgatják a népet. De mind hiába. Bármily erős vára is Sidambaram a pogányságnak, Isten országa 1864 óta már itt is erős gyökeret vert, mit szépen bizonyít a csinos „*Bünbocsátó*

templom“, mely egy előbbi pogány áldozati helyen épült fel, továbbá a luth. misszióház, a katechumenusok hajléka, az iskola s különösen az a 854 keresztény, kik ezen termékeny vidék 59 helységében szétszórva, 13 istentiszteleti helyiségben hallgatják Isten igéjét, melyet *Meyner* hittérítő hirdet nekik, s kik pogány rokonaik minden ellenségeskedései s üldözései daczára is örömmel vallják magukat Krisztus követőinek! — A közeli *Mannárgudiban Muthiappen* benszülött lelkész gondozza hűségesen a reábizott lelkeket.

Ha most 13 óráig utazunk északnyugat felé, ökrös szekéren, úgy a 7800 lakossal biró *Vridachellam* városába jövünk, melynek lakosai faragatlan, durva köveket imádnak. De az a 237 lélek, kiket itt *Gäbler* misszionárius gondoz, mutatja, hogy az Evangélium már itt is utat tört magának a fásult szivekbe. Innen gondoztatik a dél felé fekvő kis mellékállomás *Tennur* is, melynek közelében *Vólitsangudi* őserdőjében laknak az u. n. *irulok* (irul = sötétség), kik teljesen vad emberek s kiket a misszió egy községbe igyekszik letelepíteni, hogy idővel keresztény polgárokká legyenek. De ez rendkívül nehéz munka s nagy próbára teszi a hittérítők türelmét és szeretetét.

Vridacheliamból 16 óra alatt elérjük *Kudelurt*, a délarkádi kerület 47,000 lakosú nagy fővárosát. Az itteni állomást *Baierlein* hittérítő alapította 40 év előtt s a csinos missziótemplomon s a gyönyörű palmaligetben fekvő hittérítői lakáson kívül van itt a missziónak *árvaiskolája* 39 növendékkel s földbirtoka is, hova keresztény tamul családokat telepítettek. Kudelur tulajdonképen az egész vidék anyaállomása, de *Schomerusz* misszionárius gondozása alatt itt jelenleg mégis csak 284 lélek áll, mivel a már előbb említett Sidambaram és Vridachellam időközben önállósították magokat, s önállóvá lett a vasutal $\frac{3}{4}$ óra alatt elérhető 103 lelket számláló *Panrutti* is, mely azonban még Kudelur felügyelete alatt áll.

Panruttitól vasutal ugyancsak $\frac{3}{4}$ órányira északnyugat felé fekszik *Vülupuram*. Ez egy 7900 lakosú városka, hol *Matthesz* testvér 700 keresztényt gondoz Isten igéjével s a szent sákramentumokkal. Ugyanő itt sok küzdelem után *középiskolát* is nyitott, hogy a szudra lakosságra nagyobb befolyást nyerjen. Vülupuramban a misszió szemlátomást halad; Matthesz 1897-ben 117 pogányt keresztelt meg. Nagyon kellemetlen azonban itt *Pondichery* francia gyarmat közelsége, hol egy róm. kath. érsek székel, ki 125 misszionárius (szerzetes) felett rendelkezik, kik nyugatra egész *Koimbaturig* működnek s nem riadnak vissza semmiféle eszköztől sem, hogy lehetőleg a már lutheránus tamulokat is átcsábítsák magukhoz.

(Folytatása következik.)

Képek a zsidómisszióból.

Van-e misszióbarát, a ki nem ismerné *Gurland* visinadi rabbi megtérésének csodálatos történetét Besszarábiában? Hogy mellékkeresethez jusson, megkérte *Faltin* lutheránus lelkészt, hogy szerezzen neki rajzból és szépirásból privátórákat. Mivel a lelkész nem tehetett eleget kívánásának, maga vett tőle órákat a héber nyelvből. Természetesen az Ószövetséget olvasták s midőn másodszer értek Jézusaiás próféta 53. fejezetéhez, a lelkész *Gurlandon* csodálatos változást vett észre. Most *Gurland* lett a tanítvány és *Faltin* a tanító. 1864 husvétjén az előbbi rabbi felvette a kereszttség szentségét. Egy visinadi öreg keresztény nő 18 évig imádkozott megtéréseért. Jelenleg *Gurland* maga is lutheránus lelkész egy mitauai németnyelvű gyülekezetben, hol 1871 óta mint káplán, 1876 óta pedig mint első lelkész működik. Emellett minden lehetőet megtesz a környék zsidóságának megtérítése érdekében s különös buzgósággal terjeszti a héber nyelvre lefordított Ujszövetséget. S ezen tevékenysége közben meglepő megfigyeléseket tesz Isten igéjének csodálatos hatásáról. Ime két példa az 1892-ik esztendőből.

Azon év június havában néhány fanatikus zsidó megtámadott egy *Gurland* felügyelete alatt álló kolportórt s elrabolta tőle az Ujszövetség héber példányait. Ötven darabot találtak nála s valamennyit a rabbihoz vitték elégetés végett. Az ügynök be akarta őket pörölni, de *Gurland* visszatartotta tőle s azt mondta: „Légy nyugodt! Isten igéje majd megvédelmezi önmagát!” S jóslata csakugyan beteljesedett. — Hat hét mult el ama támadás után, midőn egy éjjel egy öreg s egy fiatal zsidó jött a lelkészhez. *Nikodémusz* lelkek voltak. Az öreg így adta elő jövetelök okát: „Nevem Lévi Mózes; kereskedő s a b . . . i zsinagóga elnöke vagyok. Körülbelől 6 hét előtt a kereszténység iránti vak gyűlöletből bántalmaztam ügynökét s megfosztottam könyveitől, mivel azt hittem, hogy ezzel istennek tetsző dolgot mívelek s érdemet szerzek magamnak. A könyveket rögtön a rabbihoz vittem s abban állapotunk meg, hogy másnap elfogjuk égetni. Miután még sokáig szidtuk a hit-térítőket s kárhozatos könyveiket, elbucsúztunk. Eközben azonban beesteledett s midőn kiléptem az ajtón megbotlottam a könyvekben, melyeket magam tettem oda, úgy hogy egyik lábam eltörött s kórhágyon vittek haza. A gyógykezelő orvos, egy kegyes keresztény ember, így szólt hozzám: „Kedves Mózes! Ez Isten ujsza! Azon könyvben, melyet elakart égetni fellelheti a gyógyszer testé és lelke számára.” Ezen szavak annyira meghatottak, hogy többé nem volt nyugtom s másnap szolgát küldtem a rabbihoz, hogy küldje vissza a könyveket. De már késő volt, mert a rabbi már elégette őket. Néhány nap mulva azonban maga az orvos hozott nekem egy héber Ujszövetséget, melyet néhány év előtt ajándékozott neki valaki. Többször átolvastam s felnyíltak szemeim. Uj világ tárult fel előttem: nem ismertem többé önmagammat. Végre ezen szavakkal borúltam le a Megfeszített és Feltáma-

dott előtt: „Én Uram és én Istenem!“ Most a könyvek négyszeres árát megtérítem s vallomást teszek az Ur Jézus Krisztusról barát és ellenség előtt egyaránt!“ „Amen!“ — szólt Gurland s megölelte az új testvért.

De ezzel még nincs vége ezen csodálatos történetnek. Az öreg Mózes megtérése következtében ama vidék zsidósága között heves vita támadt az Evangéliom mellett és ellen s végre 14-en megkereszteltettek magokat. A legújabb hír pedig az, hogy ezek valamennyien, élükön az öreg Mózessel és családjával, összesen 72 lélek, kik valamennyien Krisztust vallják a Messiásnak, Odesszán át kivándoroltak Palesztinába, hogy ott hitöknek éljenek. Gurland pedig leköszönt a lelkészségről s most kizárólag a zsidó misszióknak él s az orosz kormány megengedte neki, hogy az egész orosz birodalomban szabadon hirdesse az Evangéliumot izrael között.

S ime, még egy történet. Ugyancsak 1892-ben Gurland egy lelkésztársától a következő jelentést kapta. Nevezett lelkész az éhínség alkalmával egy zsidó házba jött, hol a legnagyobb nyomor ütött tanyát. A 82 éves apa betegen, rongyokkal fedve egy zsúp szalmán feküdt, körülötte pedig 5 gyermek s 4 unoka fetrengett a hideg piszkos szobában. A lelkész az Ószövetségből vett szavakkal vigasztalni kedte az öreget, ki egy ideig áhitattal hallgatta, egyszerre azonban így szólt: „Ezek igen szép szavak, Tisztelendő Ur! — hanem én ennél jobb orvosságot is ismerek, t. i. Jézus Krisztusnak, Isten egyszülött fiának szent véré, mely megtisztít minden bűneinktől.“ Aztán elővett egy héber Ujszövetséget s azt mondta: „Én azon emberhez hasonlítok, ki a mezőben elrejtett kincset talált. Két év előtt legidősebb fiammal Rigába utaztam. Utközben egy keresztény vendéglő padlásán háltunk, hol fiam a széna között egy héber Ujtestamentumot talált. Reggel átadtuk a könyvet a gazdának, ki nem tudta elolvasni s azt mondta, hogy valószínűleg az öreg Simon felejtette ott, ki 3 hét előtt hált a padláson; ez azonban alig tér még vissza, azért csak tartsuk meg a könyvet. Így jutottunk ezen páratlan kincs birtokába. Fiam megtalálta benne Megváltóját, s a Krisztusban való hittel szívében boldogan hált meg, bár négy gondozatlan gyermeket hagyott hátra. Utolsó szavai ezek voltak; „Uram Jézus, gondolj reám! Ha a gonosztevőnek azt mondtad a keresztfán: „Ma velem leszel a Paradicsomban“, bár nem volt megkeresztelve, úgy az én szegény lelkemet sem fogod megvetni.“ Aztán felém fordulva így szólt: „Édes atyám! én Jézushoz megyek; igyekezz, hogy gyermekeinkkel te is Jézushoz jöjj.“ Ajkai még sokáig mozogtak s hallottam amint halkán imádkozott: „Jézus, Jézus, Jézus!“ mig csendesen elaludt az Urban.“

Igy szólt az öreg zsidó. Szavai a lelkészt, ki illet 35 évi hivataloskodása alatt nem tapasztalt s ki a zsidókat addig nem igen szerette, mélyen meghatották s megszegényítették. Azonnal orvosságról s megfelelő ápolásról gondoskodott, mire a már haldokló aggastyán ismét magához tért s nemsokára megkereszteltette magát.

„Gotthold.“

Morton János Tamás.

Az összes németországi protestáns egyházak között a kis *herrnhuti testvérgyülekezet* fejt ki a legnagyobb missziói tevékenységet. Ezen alig 35.000 lelket számláló kis egyház, (mely mellesleg említve, velünk együtt az ágostai hitvallás alapján áll) 1897. végén 135 fő és 36 mellék-állomásor már 94,812 pogánykeresztényt gondozott, — az egész földkerekségen szétszórva működő hittérítőinek száma pedig 227. Noha a testvérgyülekezet minden tagja átlag 9 márkát áldoz évenként a misszió fentartására, az 1894. évi missziószámadás mégis 109,960 márka hiánnyal zárult. Ezen nagy hiányt a hívek fokozott áldozatkészsége sem lett volna képes fedezni s a pénztári egyensúly alig lett volna helyreállítható, ha Isten a legváláságosabb időben egy nemeslelkű és áldozatkész segítőt nem adott volna a herrnhuti testvérgyülekezetnek. Ezen nagy jóltevő *Morton János Tamás* volt, ki 1894-től, 1897 szeptember 11-én bekövetkezett haláláig 271,300 márkát ajándékozott a herrnhuti missziónak, végrendeletében pedig ugyancsak ezen missziót tette óriási vagyonának főörökösévé.

Ki volt Morton János Tamás? Talán valami híres politikus ki az egyházban, nagy szónoki tehetsége s befolyása miatt, fontos tiszteletbeli hivatalokat viselt? — Nem! Egyszerű konzervgyáros volt egy London melletti kis faluban, ki szorgalom és takarékoság által óriási vagyont gyűjtött, s mivel Krisztus barátja volt, nem fordította azt világi élvezetek hajhászására, hanem Isten országának terjesztésére. Hátrahagyott vagyonát 8—10 millió forintra becsülik, mely összegből, az özvegyének, fiainak s más jótékony intézeteknek szánt hagyományok levonása után 5 vagy 6 millió forint jut a misszióra. Ezen óriási összegnek $\frac{2}{3}$ részét a herrnhuti, $\frac{1}{3}$ részét pedig a Taylor Hudson-féle Kina belföldi misszió örökölte.

Csodálatos, hogy Morton nem volt a testvérgyülekezet tagja, sőt a herrnhutiak első nagyobb adományáig nem is ismerték s azóta sem sokat tudtak meg élettörténetéből. Mortonnál a balkéz csakugyan nem tudta, hogy mit cselekszik a jobbkeze (Szent Máté 6, 3.). Személyét soha sem tolta előtérbe, sőt mindég mint egy függöny megett elrejtve volt s csak néha látszott ki áldozatkész keze, a függöny redői közül. S emellett nagyon ésszerűen adakozott. Semmit sem adott meg gondolatlanul, hanem előbb mindég bekérte a költségelőirányzatot, azután pedig a zárszámást. De ezek alapján aztán mindég annyit áldozott, amennyit a szóban forgó ügy okvetlen megkívánt, 1000, 10.000, 100.000 forintot: az összeget sohasem sokalta, ha meggyőződött, hogy a kitűzött cél csakugyan előmozdítja Isten országának terjesztését. Előre! ez volt jelszava. A már létező misszióállomások fentartását, a régi missziómezők fejlesztését, a misszióegyletekre bizta; ő maga adományait többnyire új állomások építésére s új missziómezők létesítésére áldozta. A végrendeletileg hagyományozott milliók is legnagyobbbrészt a missziói munka fejlesztésére fordítandók.

Morton János Tamást a világ jóformán nem is ismerte. Temetésén alig volt egy tuczat ember. De ő Krisztus igaz követője volt, ki bizonyára a Szent Máté 19, 16—30-ban foglalt komoly intést tartotta szeméi előtt s aszerint igyekezett berendezni életét. Áldozatait Isten bizonyára szívesen fogadta s ama jobb hazában száz annyit vészen érte, és az örök életet birja örökség szerint! (29 vers.)

A legújabb angol diákmozgalomról különös tekintettel a hazai theológushiányra*).

Nálunk nagy és általános most a panasz a theológusok számának rohamos csökkenése miatt; bel- és külföldi lapjaink sűrűen tárgyalják ezen kérdést és keresik a baj létokát. Határozottan elvetjük azok nézetét, kik ezen tagadhatatlan baj okát a lelkészi jövedelem csekélységében keresik, mert akkor az üldözések korában, mikor úgyszólván nem is volt a lelkészeknek fixirozott fizetésök s minden pillanatban életök is kockán forgott, — egyházunk teljesen pásztorok nélkül maradt volna. S épen azért nem fog a bajon segíteni a 800 forintos létminimum sem, mert aki 700 frt. mellett nem lett pap, az 800 frt. mellett sem fogja ezen pályát választani. Aki pedig csak a szép jövedelemre való kilátás miatt akar a lelkészi pályára lépni, az olyan béreslélektől óvja meg Isten anyaszentegyházunkat.

Sokkal inkább erős meggyőződésünk, hogy ott rejlik a baj oka, ahol azt nemrég egy igen tekintélyes külföldi egyházi lap kereste, t. i. a helytelen *középiskolai* nevelésben. Ifjaink, mire az érettségihez érnek, a külföldi egyházak által tőlünk annyira irígyelt „*evangelikus*“ középiskoláink daczára, többnyire elvesztették hitöket. S aki aztán mint „hitetlen Tamás“ mégis theológus lesz, annak ahelyett, hogy az Urral azt mondanák: „Hozd ide a te ujjodat és lásd az én kezeimet, és hozd ide a te kezedet és bocsásd az én oldalamba, és ne légy hitetlen, hanem hívő!“ (Szt. János 20, 27.) — egyes a „tanszabadság“ nevében az egyházi tannal ellentétes állást elfoglaló theol. tanárunk, az ő „üdvözítő“ hypothesisaival esetleg még a biblia iránti kegyeletet is megingatja szívében. Így aztán egyik theológus a másik után elhagyja a lelkészi pályát, hogy a legjobb esetben mint „theológiailag liberális“ tanár működjön valamely középiskolánkon (Ján. jelen. 3, 15—16.), — aki pedig megmarad az egyházi szolgálatban, hogyan építse az a gyülekezetet, ha a saját hite is romhalmaz, törmelék?! Ez a baj forrása s mihelyt itt bekövetkezne az annyira szükséges változás, lenne nemcsak elég és kitűnő theológusunk, hanem akadna köztük *hittérítő* is. Egy pillantás az *angol* iskolai viszonyokra meggyőzheti erről azt is, aki esetleg még kételkednék.

*) Lásd: J. Richter, „*Die evangelischen Missionen*“ IV. évf. 1. számában közölt cikkét. Ezen kitűnő missziói folyóirat megrendelhető Bertelmann-nál Güterslohban. Ára egész évre 2 frt.

Az angol és skót diákság között néhány évtized óta nagyszerű mozgalom tapasztalható, amely azonban nem azonos a mi egyetemi ifjúságunk időszakos utczi tüntetéseivel, — hanem a Krisztus iránti szeretetben birja forrását, onnan meríti erejét, az ad neki jogosultságot. A középiskolákból magokkal hozott mély vallásos érzés hatása alatt, a mult évben (1897.) nem kevesebb mint 13.000 kollégiumi s egyetemi hallgató volt tagja a „keresztény diákszövetségnek“ (Intercollegiate Christian Federation) mely szövetség tagjai a megszentelődést, a buzgó imádkozást s a Szent Írás rendszeres olvasását egyik főfeladatuknak tekintik. A szövetség élén magok a keresztény lelkületű tanárok állanak, így pld. Edinburgban dr. *Muir* az orvosi fakultás kitünő tanára gyűjti maga köré a szövetség tagjait imára és bibliaolvasásra. A napokénti imádkozási és bibliaolvasási órákon kívül az angol egyetemeken szokásos 3 szemeszter mindegyikének kezdetén nagy meetingeket rendeznek a szövetség tagjai s a tanárok, részint új tagok nyerése, részint az esetleg elhidegült régi tagok hitbeli újjáélesztése végett. Végre *Derby* grófságban minden nyáron *nagygyűlés* tartatik, hol az egész birodalomból összegyűlt diákok jó idő esetén 2 hétig sátrakban laknak s ugyancsak imádkozás és bibliaolvasással töltik az időt, hogy hitök erősödjön s a megszentelődésben gyarapodjanak.

Ezen keresztény diákszövetség képezi azon talajt, melyből Angolország kegyes tudósai, istenfélő államférfiai, hithű lelkészei, különösen pedig önfeláldozó misszionáriusai kikerülnek. A keresztény diákszövetség hatalmas törzséből nőtt ki ugyanis néhány év előtt erős mellék-hajtás gyanánt az „önkéntes missziószövetség“. Az utóbbi szövetség tagjai mindég tagjai egyuttal az előbbinek is, de azért mindkét szövetség önálló szervezettel bir. Az önkéntes missziószövetségnek jelenleg 1300 tagja van, kik körülbelől 50 egyetemről és akadémiáról toborzódnak. A misszió-szövetség minden tagja kötelezi magát, hogy — bármely fakultáshoz tartozzon is, — tanulmányai végeztével a misszió szolgálatába áll.

Az angol iskolák vallásos jellegéből folyó ezen rendkívüli missziói mozgalom legújabbán még nagyobb tápot, de egyuttal különös jelentőséget is nyert azáltal, hogy az ifjúság az egész földkerekségnek még ezen emberöltőben való evangélizációját tette czéljává. „Evangélizálni a világot, még a jelen emberöltőben“ — ez ma az angol tanuló-ifjúság s az ifjúság révén az egész angol keresztény társadalom jelszava.

Ezen jelszóval szemben Richter ezekben foglalja össze aggályait: Ha csaknem 2000 esztendeig tartott míg az emberiség $\frac{1}{3}$ része kereszténynek lett, mi biztosít arról, hogy a még pogány $\frac{2}{3}$ rész néhány évtized alatt meg fog hajolni a kereszt előtt? De nem is világos a jelszó, mert ha Máté 24, 14 szolgál alapjául, mely szerint: „*Prédikáltatik az Isten országának Evangélioma az egész földön, hogy az minden Pogányoknak bizonyosságul legyen*“, — úgy nem szabad elfelejteni, hogy Krisztus missziói parancsát Máté 28, 19-ben ezen szavakban birjuk; „Azért el-

menvén, tanítsatok minden népeket, *megkeresztelvén* őket az Atyának, Fiúnak és Szent Léleknek nevében.“ Továbbá, bármennyire vágyakozik is a hívő keresztény Krisztus ujjajövetele után, mégis nem szabad azt hiú földi eszközökkel előmozdítani akarni, mivel nem az keresztény hivatásunk, hogy Krisztus jövetelét sietessük, hanem az, hogy jól használjuk fel a kegyelmi időt, mivel nem tudjuk, hogy *mikor* jön az Ur és vele az ítélet. Végül féltő, hogy ezen jelszó hatása alatt feladhatják az eddigi rendszert, mely szerint előbb erős keresztény központokat szerveztek a pogányság között s azokból terjesztették aztán az Evangéliom világosságát mind szélesebb körökre s megelégednek majd azzal, hogy ugynevezett „szabad misszionáriusok“ járják be a pogány világot, faluról-falura prédikálva minden céltudatosság nélkül.

De bármennyi aggályt hozhatunk is fel ezen jelszó ellen, — az az angol viszonyokból könnyen megmagyarázható. Hiszen a fiatalság csak magasztos jelszavakért szokott lelkesedni, a *vallósos* ifjúságra pedig, minő az angol, nem létezhet magasztosabb jelszó annál, mint Krisztus részére meghódítani az egész világot. S jelszavukat Angolország világhatalmával összefüggésben vélik elérhetni. Anglia egy emberöltő, Viktória királynő 60 éves uralkodása alatt lett az emberiség egy harmadrészét uraló világbirodalom; — nos, gondolja a vallásos angol ifjúság, miért nem lehetne egy második emberöltőben az angol világbirodalom, sőt az egész földkerekség lakosait megnyerni a Krisztusnak? . . .

S a mai viszonyok között nem is lászik lehetetlennek a missziót egy emberöltő alatt legalább oly mértékben megvalósítani az egész föld területén, amily mértékben Pál apostol vitte azt keresztül a római világbirodalomban. Hiszen a misszió elől ma már a világnak csak egy igen kis része van elzárva: az egyetlen nagyobb akadályt a mohamedánizmus képezi; de valószínűleg ez is már csak rövid ideig. Egy emberöltő előtt még Kína, Japán, továbbá Ázsia és Afrika belsejének óriási területei teljesen el voltak zárva a misszió elől s ma mindezen területek éppen úgy nyitva állanak a hittérítők előtt, mint a római birodalom nyitva állott Pál apostol előtt. Az angol misszionáriusok tehát az egész földkerekségen szabadon hirdetik az Evangéliumot. Az első keresztény század végén körülbelül 200.000-re tehető a keresztények száma, de ezzel korántsem vált a római birodalom keresztény állammá. Ilyen képet igenis nyerhet egy emberöltő alatt a földkerekség s az érdem első sorban a vallásos angol ifjúságé s azon *tanintézeteké* lesz, melyekből ezen vallásos ifjúság kikerült.

S ha ily módon látjuk, hogy a hívő angol ifjúság lelkesedése — egyes beteges kinövésai daczára is — mily óriási hatást gyakorol ugy az angol társadalomra, mint a pogány világra, mivel mindenütt életet s megtérést eredményez, — ugy felszáll keblünkben az óhaj: vajha a mi ifjúságunk is hasonló szeretetre ébredne az Üdvözítő iránt! De ez nálunk is csak helyes nevelés és vezetés mellett volna elérhető. Azon-

ban sajnos, középiskoláinkban nem csak hogy imádkozási s biblia-olvasási összejöveteleket nem tartanak a tanárok az ifjúsággal, de még arra sem néznek, van-e *valamennyi* diáknak bibliája, sőt egyes „modern“ tanárok már a tanítás kezdetén és végén szokásos imádkozást is kezdik elhanyagolni. S azon nagy gond mellett, melyet a hypothezisek, leg-ujabban a „ritschlianizmusz“ ismertetésére fordítanak, theológiai intézeteinken sem sokat törődnek vele, imádkoznak-e a theológusok s olvassák-e szorgalmasan a Szent Irást?*)

Pedig erős meggyőződésünk, hogy ha középiskoláinkon igazán evang. szellemben nevelnék ifjúságunkat, úgy a szerény fizetés daczára nálunk is újból elég ifju lépne a lelkészi pályára; s ha theológiai intézeteink valamelyike *határozott* állást foglalna a tiszta egyházi tan mellett, úgy azt keresnék fel theológusaink legjelesebbjei. Ilyen vezetés mellett igenis a mi ifjúságunk körében is támadna lelkes vallásos mozgalom, mely új életre ébresztené ezt a megdermedt egyházat; megszentelné a most oly rideg evang. társadalmat; volna nemcsak elég theológusunk, de akadna még *hittérítő* is közöttük; mert aki egyszer az Ur Jézus Krisztust *megismerte*, az ép oly buzgón működne itthon, bármily szerény anyagi viszonyok között, mint a távol pogány vidékeken, nélkülözések közepe-
pette, örömmel és boldogan!

Mi Atyánk — jöjjön el a Te országod!

* * *

Hazai missziói hírek.

— **Adakozás.** Hazánkból az 1897. év negyedik negyedében 140 frt 79 kr. küldetett a lipcsei ev. luth. misszió-egyesület pénztárába, mely összeg az „*Evang. Luth. Missionsblatt*“ f. é. 3. számában nyugtáztatott. Ezen összegben van az „Ev. Egyh. Szemle“ gyűjtése 11 frt. 72 kr. s a „Cirkevné Listy“ gyűjtése 45 frt; azonkívül Ágfalva, Budapest, Mezőberény és Pozsonyból küldtek adományokat. A „Külmisszió“ mult évi 4 számában megemlített 388 frt 07 krral, az 1897. évi adományok összege Magyarországból 529 frt 86 kr.

*) Nézetem szerint első sorban arra kellene törekedni, hogy a lelkészek és tanárok között bensőbb viszony képződjön, — mi természetesen csak a tiszta egyházi tanban való kölcsönös megegyezés alapján létesülhet. Evégett czélszerű volna oly vegyes konferenciák bevezetése, melyeken a legfontosabb vallási és egyházi kérdések kölcsönös megbeszélése és tudományos tárgyalása alapján, úgy a lelkészek mint a tanárok között egységes egyházas közszellem támadna, — mely egyházas közszellemeek jótékony hatása okvetlenül meglátszanék aztán az intézeteinket látogató evang. ifjúságon is. Szép közveitő szerep vár itten, a leg-ujabban alkalmazott középiskolai vallástanárookra, kiknek működésére épen azért nagy reménnyel tekintünk. — Annyi tény, hogy csak ha ifjúságunk közép és felső iskoláinkban megtarthatja azt, amit népiskoláinkból magával visz, sőt ha itt még fejlődik a hitben és vallásos melegségben, — csak akkor lesz nekünk is *evangélikus ifjúságunk* s ezek révén majdan *evangélikus társadalmunk*: de ez csak a lelkészek és tanárok egyöntetű működése által érhető el. Aki ennek megvalósításán dolgozik, az épen azért jó dolgot művel. *Szerkesztő.*

— **D. Baltik Frigyes** dunáninneni püspök ezidén is pásztorlevélben hívta fel kerülete lelkészeit, hogy pünköst hétfőjén offertóriummal összekötött missziói istentiszteletet tartsanak. Tavalyi felszólítására 136 frt. 51 kr. gyült be, mely összeget a kerület határozata értelmében Lipcsébe küldte. Vajha a szép kezdetre ezidén még szebb folytatás következne.

— **A soproni felső egyházmegye** gyülekezeteiben, — esperességi gyűlési határozat folytán — vizkeresztkor tartattak a missziói istentiszteletek. Az offertórium hovafordítása iránt, mely tavaly Lipcsébe küldetett, ezidén még nem történt határozás. Az esperesség valószínűleg megvárja a kerületi gyűlés végzését, mely tavaly a gyámintézeti bizottmányhoz utalta a kérdést „véleményezés végett“, hogy mely misszió-egyletnek küldessenek a gyülekezetek missziói adományai? A gyámintézeti bizottmány valószínűleg Lipcsét fogja ajánlani, egyrészt mivel dunáninnen már Lipcse mellett foglalt állást s kívánatos az egyöntetű eljárás, másrészt és különösen, mivel a lipcsei egyelet velünk *egy hitvallási alapon* áll s így segélyezése *hittestvéri* kötelességünk.

— **Locsmádon** Löw lelkész advent alatt hetenként két missziói órát tartott a templomban, melyeken az evangélikus misszióról tartott felolvasásokat. Az e célra kijelölt persely 5 frt. 1 krt. jövedelmezett. A vizkeresztmi missziói istentisztelet offertórioma 9 frt 20 kr. s a gyermekistentiszteleté ugyanakkor 1 frt 80 kr. volt. Ezenkívül egy gyülekezeti tag 2 frtot adományozott, úgy hogy ezen kis gyülekezetben 18 frt. 05 kr. gyült össze a misszióra. Kedves olvasó, mennyit áldozott a te gyülekezeted?

— **Egy pogány gyermek keresztény neveltetése** átlag 60 márka = 36 forintba kerül évenként a lipcsei misszionak keletindiai árvaházaiban. Az evangélikus külföldön egyesek, egyletek és vasárnapi iskolák versenyeznek egymással, hogy az említett évi járulék megfizetése által mennél több pogány gyermek keresztény nevelését lehetővé tegyék. „*Der Frixedensbote*“ című lapomban felvettem a kérdést, valjon nem neveltethetnénk-e fel Magyarországból is egy ilyen kis árvát s adakozásra kértem az olvasókat. Kérésem nem volt hiábavaló; eddig a következő adományok folytak be ezen célra: bánfalvai gyermekkert 1 frt. 90 kr., locsmándi vasárnapi iskola 1 frt. 80 kr., S. K. Pozsony 50 kr., Eitler Zs. Ágfalva 50 kr., Heilemann S. Rödön 1 frt., özv. Kirchknopf B. Ágfalva, 50 kr., Zehtner Zs. Sopron 50 kr., Teréz és Karolin Modor 1 frt., Oberhauser Irén Igló 50 kr., bánfalvai leánygyülekezet (gyűjtés Tiefbrunner K. gyermekkertésznő által) 4 frt. 02 kr., S. K. Pozsony 50 kr., petőfalvai vasárnapi iskola 2 frt. 40 kr., lépesfalvai leánygyülekezet (persely) 3 frt. 90 kr., özvegy Mezey Emilia Sopron 2 frt., Töppler Károly Sopron 1 frt., Fürst Teréz Bánfalva 50 kr., összesen: 22 frt 52 kr. Tehát még jó rész hiányzik a szükséges összeghez. Talán lesznek a „*Külmisszió*“ olvasói között is, kik ezen célra áldoznak valamit. A legcsekélyebb összeget is köszönettel fogadom és nyugtázom. Annak idején közlöm majd a kis pogány élettörténetét s esetleg képét is. Természetes, hogy a neveltetési kötelezettség nem csak egy évre, hanem az egész időre szól, míg a kis pogány felnő s mint keresztény iparos, tanító stb. önállóvá lesz. Az évek számával a tartási díj is növekszik, de hiszem, hogy Isten mindég megadja majd hívői által a szükséges összeget.

— **Nyugtázás.** A lipcsei ev. luth. misszióra 1897. június 30. óta a következő adományok folytak be nálam: ágfalvai gyermekistentisztelet reformációi ünnepi áldozása 2 frt 18 kr., Lesch Jonathánné Kassa

(Homola J. lelk. ur által) 5 frt., Hollólomnicz (Faix M. lelkész ur által) 1 frt. 20 kr., N. N. 50 kr., özv. Hammelné Bánfalva 20 kr., Névtelen 10 kr., Szepes-Béla (Weber S. lelkész ur által) 2 frt., Nemes-Patró (Mesterházy S. lelkész ur által) 1 frt. 61 kr., D—n K—l B—d 5 frt., összesen: *17 frt. 79 kr.* Ujabb adományokat köszönettel fogadok, nyugtázok s továbbítok. Isten áldása legyen az adományokon s az adakozókon!

A „**Külmisszió**“ legközelebbi száma június 30-án jelenik meg, még pedig ha a 50 krnyi csekély előfizetési díjat mindazok beküldik, kik a lapot megkapják, $1\frac{1}{2}$ vagy **2 iv** terjedelemben. Kérem a misszió barátaikat, támogassanak dolgozatokkal s küldjenek meg minden, a misszióra vonatkozó bármilyen igénytelen hazai hirt is, hogy a lap mennél változatosabb és elevenebb legyen. Mivel a „Külmissziót“ *minden* lelkész és felsőbb tanintézet okvetlenül megkapja, úgy a lap *hirdetésekre* is igen alkalmas. *Egy pályázati hirdetésért csak 50 krt. számítok s azt is a misszióra fordítom.*

A lipcsei evang. luth. misszió-egyesületről.

Rövid hírek.

— **Uj elnök.** Az egyesület dr. *Stählin* Adolf bajor főegyháztanácsai elnök, múlt évi május 4-én történt halála óta elnök nélkül volt. Ha meggondoljuk, hogy mily rendkívül fontos a misszió-egyesületi elnöki állás, úgy megértjük, hogy a missziói kollégium csaknem egy esztendeig keresett alkalmas egyént, kire ezen állást nyugodtan bízhatta. Először *D. Meier* szász főegyháztanácsai alelnököt s drezdai udvari lelkészt akarták megnyerni, ki el is fogadta volna az állást, ha október 6-án magához nem szólította volna az Ur. Erre a missziói kollégium eddigi alelnökét, *D. Luthardt* nyugalmazott egyetemi tanárt választották elnökül. *Luthardt*, kit nagyszerű irodalmi munkásságából itthon is ismer és tisztel minden lutheránus theológus, már 40 éve buzgó tagja a misszió ügyeit intéző kollégiumnak, sőt 1861 óta a kollégium elnökhelyettese volt. Hogy még sem választották *Stählin* halála után azonnal elnökké, annak az volt az oka, hogy magas életkorára s megrongált egészségére való tekintetből nem volt az elnöki állás elfogadására rábirható. Végre azonban, hogy *D. Hölscher* lipcsei lelkész személyében munkabíró s aránylag fiatal elnökhelyetteset adtak mellé, a szeretet és ragaszkodás nagyságától is meghatva, elváltatta az elnökséget. *Luthardt* 1857. nov. 8-án lépett a missziói kollégiumba, s belépésének 40-ik évfordulóján a kollégium „**Missionspredigten und Vorträge**“ czim alatt 6 missziói beszédének s előadásának kiadásával lepte meg, mely értékes füzet az egyesület könyvkiadó-hivatalában (Leipzig, Hohestraße 7.), 40 krért kapható. Adja Isten, hogy *D. Luthardt* sokáig viselje a misszióelnöki hivatalt, melyben előtte oly nagynevű lutheránus theológusok működtek, mint *D. Harlesz*, *D. Kliefoth* s legutóbb *D. Stählin*.

— **A szászországi missziói főegyletnek**, mely a lipcsei misszió-egyesület legnagyobb főegylete, 78-ik évi jelentése szerint 1896. aug. 1-től 1:97. aug 1-ig pogánymisszióra 117,975 márka, zsidómisszióra pedig 5,000 márka bevétele volt. A pogánymisszióra a vizkeresztii offertorium 27,423 márkát jövedelmezett, a hagyományok összege pedig 6,900 márka volt. A főegylet évi bevételéből 109,202 márkát küldött Lipszébe a po-

gánymisszió s 7,500 márkát a zsidómisszió fentartására. A főegylet „*Blätter für Mission*“ czimen népies missziólapot is ad ki, melynek kedveltségét szépen bizonyítja, hogy az előfizetők száma tavaly ujra 2400-al szaporodott. A lap a misszióra 600 márka jövedelmet is hozott, bár előfizetési ára egész évre csak 24 krajczár. Azonkívül 6 krajczáros misszió traktátumok is jelennek meg a főegylet kiadásában. *Hardeland* zittai diakónus úgy a lapból mint a traktátumokból szívesen küld mutatványszámokat az érdeklődőknek.

— **A keletafrikai dzsaggák** között működő missziónarusok, múlt évi december 15-től—19 ig tartották 4-ik értekezletüket, mely alkalommal a *Kilimandsáro* tövében fekvő *Nkarungo* állomáson 6 hittérítő volt együtt. Először a bibliai neveket állapították meg, Müller testvér referálása alapján, dzsagga nyelven. Ez az első fontosabb kérdés a biblia fordításánál s bármily egyszerűnek látszik is, mégis sok nehézséggel jár oly nyelvénél, melynek nincsen irodalma, s melyben több általunk használt betű is hiányzik. Különös fontosságot nyert ezen kérdés a dzsagga-misszióra egyébként azért is, mivel minden jel arra mutat, hogy a hittérítők eddigi vetési munkájára nemsokára aratás következik: közeledik az első pogányok megkeresztelésének az ideje. Ezek aztán eddigi neveket továbbra is megtartják *családnév* gyanánt, a keresztségben kapott új név pedig keresztnevek lesz, s ezt régi keresztény szokás szerint a bibliából választják a katechumenusok, s azért fontos a bibliai nevek végleges megállapítása nyelvükön. Ezután az Althausz testvér által lefordított keresztelési formula végleges szövegét állapították meg, különös súlyt fektetve az apostoli hitvallás helyes fordítására. A konferenzia után iskolai vizsgát tartottak s örömmel látták, hogy a misszióiskolát látogató 14 növendék mily szép előmenetelt tett a vallási ismeretekben, továbbá az írás, olvasás, számtan és énekben. 19-én urvacsorai istentisztelet volt, melynek végeztével a testvérek visszatértek állomásaikra. — Hogy a konferenzián végzett munka nem volt hiábavaló, látható abból, hogy f. évi január 30-án *Mósi* állomáson *Faszmann* testvér megkeresztelte a 4 első dzsaggát, kik (Taravia) Péter, (Mzando) János, (Mamuku) Sámuel és (Matsame) Dániel nevet kaptak. Nemsokára *Mumba* misszió-állomáson is lesz keresztelés, mivel a katechumenusok már ott is igen szép előmenetelt tettek s így remélhető, hogy a dzsagga-misszió most már, az első nehézségek leküzdése után, Isten segítségével mind nagyobb fejlődésnek indul.

— **Indiában** jelenleg nagy gondot fordít a misszió egy-egy vidék keresztény családjainak lehetőleg egy helyen való letelepítésére. Így *Kabisz* testvér nemrég a madraszi kerületben fekvő *Kanachawallipúram* közelében 10 szegény keresztény családot telepített le Pandurból. A misszió földet vásárolt, 10 csinos házikót épített s a letelepített keresztények most földmiveléssel foglalkoznak a „Lutherpet“-nek (Lutherfalva) nevezett új községben. Az angol kormány, örölvé az elért sikernek, Lutherpet közelében nagyobb állami földterületet bocsátott a misszió rendelkezésére, hová *Kabisz* testvér 15 keresztény családot telepít le *Pattereiperumbudurból*.

Különteféle misszió-egyesületekről.

— **A párisi evang misszió-egyesület** mindent elkövet, hogy a jezsuiták által veszélyezett *madagaszkari* evang. missziót megmentse. (L. „*Külmisszió*“ II. évf. 2. szám.) 1897-ben 17 hittérítőt s 13 hittérítő nőt kül-

dött az egylet a szigetre. A norvég luth. misszió-egyesület is 20 személylyel szaporította ottani munkásainak számát, kik közül 16 norvég és 4 francia nemzetiségű.

— **A kínai kormány** a Shangtungban meggyilkolt két katólikus misszionárius életeért fényes elégtételt adott, a mennyiben a német kormány összes követeléseit teljesítette. A tartomány kormányzója s 6 magasrangú hivatalnok elvesztette állását s a gyilkosok fegyelmi vizsgálat alatt állanak. A missziót ért anyagi kárért 21,000 márkát fizetett a kínai kormány; azon kívül 462,000 márkát ad három templom s 168,000 márkát 7 biztos misszióállomás felépítésére. Így a két lelkész halála ki van engesztelve. — Midőn 1895-ben Fukien tartományban 11 evangélikus misszionáriust gyilkoltak meg, a misszió vezetősége minden kártérítést visszautasított s nem kívánta, hogy az angol kormány hadihajókkal s ágyúkkal szerezzen értök elégtételt. Ennek következtében nagy mozgalom támadt a tartományban a kereszténység javára, s 3 év alatt 20,000 kínait megkereszteltek. Mert a vértanuk véreből nő az egyház! A katólikus misszió most a német birodalom közbelépése által „fényes“ elégtételt szereztetett magának, de Anzer püspök jelentése szerint Shangtung tartomány elveszett a katólikus misszióra.

— **Az angol egyházi misszió egyesület** (Church Missionary Society), az összes protestáns misszió-egyletek legnagyobbika, jövő esztendőre ünnepli fennállásának 100 ik évfordulóját. Ezen egylet nagyságát legszebben bizonyítja, hogy 1896. őszén egyszerre 78 új hittérítőt küldött a pogányok közé és pedig 23 lelkészt, 5 orvost, 12 laikus segítőt, 35 nővért és 3 misszionárius nőt. A legszebb azonban az, hogy ezen 78 új munkás eltartása egy krajczárral sem terheli a missziói pénztárt, mivel egyes misszióbarátok, egyletek s gyülekezetektől huzzák fizetéseket, melyek eltartásukra kötelezték magokat; nyolczan meg épen minden fizetés nélkül saját költségükre álltak Krisztus szolgálatába. Ezen egyesület különösen az utolsó 24 év alatt óriási lendületet vett. 1872-ben még csak 225 hittérítő állt az egylet szolgálatában; ezen szám 1896-ig 671-re emelkedett. Akkor kerek 100.000 keresztényt gondozott a társulat, ma 217.000 a megtértek száma. Az urvacsorára jogosultak 20.000-ről 58.000-re szaporodtak, s míg 1872-ben egy év alatt 1791 felnőtt pogányt kereszteltek meg a hittérítők, addig 1696-ban 6725 megtért pogány keresztelését jelentették.

— **A hermannsburgi ev. luth. misszió-egyesületet** délafrikai munka-mezején tavaly rendkívül súlyos csapások érték. Azon csapásokhoz, melyek ama vidéket tavaly háború, szárazság, sáskajárás, éhínség és marhavész alakjában sújtották, legújabban még döggóros láz csatlakozott, mely a betsuánok közül számos fekete és fehér keresztényt elpusztított. A hermannsburgi misszió egy félév alatt 12 misszió-testvért veszített el, úgy mint 5 hittérítőt s 7 családtagot. Isten irgalma pótolja a veszteséget s adja hogy ezen nagy csapás még nagyobb áldás forrása legyen a misszióra!

— **A Fidsi szigetek** lakosai 60 év előtt még emberevő kanibálok voltak. A Viti-Lévü sziget Bau nevű községe előtt egy nagy kő volt felállítva. Ide vonszolták a hadi foglyokat s miután fejüket a kövön szétroncsolva isteneiknek áldozták őket, körül ülték a követ s megették a szerencsétlenek husát. De végre ide is eljöttek a béke hirnökei s Isten a Fidsi szigetekre is küldött pünkösztöt, úgy hogy az ottani emberevők is megtértek a Krisztushoz. Most a vértől megtisztított kő felett, nagy keresztény templom áll. A kő tetejét kivájták úgy, hogy keresztelendő kő lett belőle, mely felett már több ezer Fidsi pogányt meg kereszteltek a misszionáriusok.

Egyről-másról.

— **Hogy a kereszténgség milyen civilizáló hatást gyakorol** a vad népekre, azt szépen mutatja a következő, *Macfarlane* angol misszionárius által elbeszélte eset: Mielőtt *Uj-Guineáról* távoztam, a kormányzó kíséretében több misszió-állomást meglátogattam. Először a *Fly* folyó felső vidékén lakó vad törzsek közé mentünk, hol a misszió még alig néhány éves, az utolsó vasárnapot pedig azon faluban töltöttük, hol az uj-guineai misszió kezdődött. — Mikor először kötöttem ki a szigeten akkor ezek az emberek szakadatlan harczban álltak a szomszéd törzsekkel. A falut éjjel nappal örök vették körül. A házakat hadi zsákmányul ejtett emberi koponyákkal díszítették. Legény nem kapott feleséget, míg ilyen koponyákkal be nem bizonyította katonai érdemeit. Az arra tévedt hajókat kifosztották, a legénységet kegyetlenül meggyilkolták s a hajóskapitányok remegtek, ha arrafelé vezette utjuk. Háború volt az egyetlen foglalkozásuk s a haditáncz legkedvesebb mulatságuk. — Most a kormányzó tiszta öltözetben a templomban és iskolában találta a község apraját-nagyját, hol Istent dicsérték, míg hétköznap mezei és más hasznos munkával foglalkoznak. A kormányzó annál inkább csodálkozott ezen roppant változáson, mivel a falu lakói még csak nyolcz év előtt kijelentették, hogy vallásunkról, a *béke vallásáról* hallani sem akarnak. Háromszor elkergették a tanítókat, kétszer mérgezési kísérletet tettek ellenök, — de mind hiába: a hittérítők mindannyiszor újból kezdték a munkát, s most már a falu lakosai pénzt áldoznak, sőt néhányan már az ifjúság közül is a misszió szolgálatába álltak, — hogy az Evangéliumot pogány testvéreiknek is elvigyüek!“

— **„Testvérek a Krisztusban“.** Formóza szigete és a kínai szárazföld között fekszenek a kis Peszkadóresz vagy Halászszigetek. A presbyteriánusok által megtérített formózai benszülött keresztények a Halászszigeteken önálló missziót kezdtek, melyet szegénységök daczára teljesen öszerejőkből tartanak fenn. A legnagyobb sziget déli csucsán Makung városában sikerült is nekik egy kis gyülekezetet gyűjteni s a város kapui előtt egy kis kápolnát is építettek. Mikor a legutolsó japán-kínai háború után ezen szigetek Japán birtokába mentek át s a japánok megszállták a kis szigetet, a lakosság félelemből a hegyek közé, az erdőségbe menekült. Az első ijedelemben a keresztények is elfutottak, de csakhamar visszatértek és kérték a japánokat, hogy adják nekik vissza az elfoglalt kápolnát. A japán hatóság ezen kérelmet rögtön teljesítette s így a keresztények ismét megtarthatták szokásos istentiszteleteiket. De mily nagy volt csodálkozásuk, mikor az istentiszteleteken idegen arcokat vettek észre. Kik voltak ezek? A japán seregben néhány keresztény katona is volt, s mihelyt ezek hallották, hogy a szigeten keresztény kápolna van, rögtön engedelmet kértek, hogy részt vehessenek az istentiszteleteken. A kölcsönös megértés nehéz volt ugyan, mert a katonák nem tudtak kínaiul, a szegény halászok pedig nem értették a japán nyelvet, — de egy összekötő kapcsot mégis leltek: a japánok és kínaiak egyforma írásjegyeket használnak s így olvashattak a bibliából és énekelhettek az énekeskönyvből, habár nem is tudták, hogy mit olvasnak és mit énekelnek. De sokkal erősebb volt a lelki kötelék, mely összefűzte őket, mikor a legyőzöttek megtudták, hogy legyőzőik között *testvéreik is vannak*. — a *Jézus Krisztusban!*

Távbeszélő 19. sz.

Távbeszélő 19. sz.

Ajánlja magát mindennemű

kő- és könyvnyomdai

továbbá **Könyvkötészeti munka**

kivitelére

Litfass utódja

Röttig Gusztáv

Művek, folyóiratok, röpiratok,

füzetek, kereskedelmi nyomtatványok

látogatójegyek,

étlapok, programmok, tánczrendek stb.

Árjegyzékek

Gyászlapok

Menükártyák

gyorson, olcsón és kifogástalan kivitelben
készíttetnek.

Továbbá papír és nyomtatványok nagy raktára.

